

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษา เป็นการพัฒนาคนให้สมบูรณ์ และสมดุลด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ ทักษะและการประกอบอาชีพ มีคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึก กระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไข ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน ปลุกฝังคุณธรรม กำนินิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้ และให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหา ของชุมชน สังคมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สูงขึ้นส่งผลให้เกิดการไหลเวียน ของข้อมูลข่าวสารที่ฉับไวหรือม ๑ กับสื่อสารมวลชนได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น ผลกระทบที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการทำให้วิถีชีวิตตลอดจนวัฏจักรของกระบวนการทางเศรษฐกิจ และสังคมเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของมนุษย์เป็น ไป อย่างเร่งรีบและเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา อันเป็นลักษณะแบบแผนการดำเนินชีวิตของสังคมเมือง ซึ่งคาดว่าจะเป็นไปได้ในอัตราที่สูงขึ้นในอนาคต (สำเนียง สร้อยนาคพงษ์. 2535 : 23)

ดังนั้นควรมีการพัฒนาสังคมไทยโดยใช้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางหรือมองปัญหาจากทัศนะ ของชาวบ้าน ซึ่งการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืนเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากรูปแบบการปกครองแบบควบคุมเข้าสู่ ส่วนกลางไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของสภาพเป็นจริงทำให้สมดุลที่มีอยู่ในธรรมชาติของสังคมถูก ทำลายลง การศึกษา ยังไม่ได้ช่วยพัฒนาศักยภาพของชนบทได้อย่างแท้จริงและระบบการศึกษา ที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควรกับสภาพท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย ทั้งในด้าน สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ของชุมชน ไม่ได้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม และเนื้อหาของการศึกษาเองก็ยังไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริงนัก (สุจารี จันทร์สุข. 2543 : 10)

การจะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้น ต้องสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้น ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตให้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุขและภูมิปัญญาไทยซึ่งเป็นองค์ความรู้สำคัญส่วนหนึ่ง ที่ต้องปลูกฝังให้กับเด็กและเยาวชนในชาติได้เรียนรู้ถึงความยิ่งใหญ่และควมค่าแห่งความภาคภูมิใจ เป็นฐานของวิถีคิดและจุดร่วมของจิตสำนึกในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชนและ ประเทศชาติ จึงจำเป็นต้องนำเข้าสู่ระบบการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการฟื้นฟูสืบสานต่อเนื่องยั่งยืน (นิคม ชมภูหลง. 2545ก : 3) และภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นมีมากมายหลายอย่าง ส่วนมากมาจาก ความคิดหาสิ่งใกล้ตัว สิ่งของเหลือใช้หรือสิ่งของที่หาได้ตามธรรมชาติมาจัดทำคัดแปลงเพื่อใช้ เป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน ใช้ประกอบอาชีพและได้ขยายผลไปจนถึงสร้างอาชีพเสริมรายได้ ให้แก่ตนเองและครอบครัว ปัจจุบันจึงเกิดการรวมกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ โดยมีแนวคิดที่จะถ่ายทอดถึงวิถีชีวิตของคนรุ่นเก่าให้คนรุ่นปัจจุบันและคนรุ่นหลัง ๆ ได้รู้ได้เห็น วิถีชีวิตของคนรุ่นเก่าโดยสื่อออกมาในรูปสิ่งประดิษฐ์ ของเด็กเล่น งานฝีมือ ของกิน ของใช้ ฯลฯ เพื่อทำให้เป็นการค้า หารายได้และเป็นกิจกรรมยามว่างของผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ว่างงานใน ชุมชน รวมถึงเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนให้ดีขึ้นด้วย (นครเศรษฐี 2545 : 83) จึงอาจกล่าวได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย ทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดขึ้นจากความรอบรู้ ประสบการณ์ แนวคิด ที่ชุมชนหรือสังคมถ่ายทอดกันมาแต่โบราณกาล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับ มหาชน ได้ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นอย่างมาก โดยบัญญัติไว้ในหมวด 5 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 81 ให้มีการพัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติ และในหมวด 4 หน้าที่ของชาวไทย มาตรา 69 กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ พิทักษ์ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ แนวโน้มการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 23(3) ระบุว่าจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ การบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬาภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา นอกจากนี้ในมาตรา 27 ระบุว่า ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความ เป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสารของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ในส่วนที่

เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าแนวโน้มของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยสถานศึกษาเป็นหน่วยงานปฏิบัติที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา การศึกษาของผู้เรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการการศึกษาที่เหมาะสมที่สุดกับบริบทสังคมใน ท้องถิ่นที่สถานศึกษาดังอยู่ เพราะสถานศึกษามีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด รับรู้ปัญหาและ ทราบความต้องการของผู้เรียนและชุมชนเป็นอย่างดี ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 จึงได้กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและประชาชน ได้จัดการศึกษาเอง การจัดการศึกษาจึงเน้นการผลิตเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ให้มีขีดความสามารถในการผลิตและแข่งขันได้ด้วยตนเองเน้นรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามกระแสพระราช คำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ให้ชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ พึ่งตนเองได้ในแง่ปัจจัยของ การดำรงชีวิต ปัจจัยในการพัฒนาชุมชน ถือเป็นกำลังคนเป็นสำคัญ แนวคิดของนักการศึกษาจึง มุ่งเน้นที่การผลิตและพัฒนากำลังคนในท้องถิ่นต่าง ๆ ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน และปลูกฝังให้เยาวชนที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของท้องถิ่น มีความรักความผูกพันต่อท้องถิ่นและ ในการจัดการศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

ลักษณะการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบ โรงเรียนหรือการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ ในการจัดการเรียนการสอนมี 3 ลักษณะคือ คน แนวคิด และผลงานของภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่อง นั้น ๆ ส่วนวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับ โรงเรียนนั้นมี ขั้นตอนกระบวนการดำเนินงานสำคัญ กล่าวคือ ศึกษาหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลาง การจัดทำข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดทำกำหนดการสอนและการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล (นิคม ชมพุดทอง, 2545ข : 155-162) โดยขั้นตอนการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น มีวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4 ด้านคือ ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน ด้าน จุดประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนและด้านผลการจัดการ เรียนการสอน ซึ่งเป็นวิธีการที่มีนักวิชาการเสนอแนะไว้ว่าให้โรงเรียนนำวิธีการดังกล่าวมาใช้ในการ จัดกระบวนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยยึดหลักว่าให้ โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ งานและกิจกรรมให้ไปทำที่บ้าน ครูและภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นผู้ติดตามประเมินผล ให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และ โรงเรียนกับชุมชนต้องเชื่อมโยง เครื่องมือการเรียนรู้ตามวิธีการดังกล่าวเข้าด้วยกัน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 มีพื้นที่รับผิดชอบ 5 อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอประโคนชัย อำเภอบ้านกรวด อำเภอพลับพลาชัย อำเภอกระสังและอำเภอห้วยราชมีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 231 โรงเรียน จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีข้าราชการครูในสังกัดทั้งสิ้น 3,097 คน ได้ให้ความสำคัญกับท้องถิ่นเป็นอย่างมาก นโยบายการจัดการศึกษาจึงเน้นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียน โดยมีเป้าหมายในการสร้างนักเรียนให้เติบโตเป็นเยาวชนที่เป็นกำลังสำคัญของท้องถิ่น มีความรัก ความผูกพันต่อท้องถิ่นและในนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 2 ยังเน้นที่การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่ง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่นและชุมชนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของบุคลากรใน 4 ด้าน คือ ด้านการจัดทำเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น การนิเทศการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น และการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรท้องถิ่น
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของบุคลากรทั้ง 4 ด้านโดยจำแนกตามตัวแปรต้น คือ ตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

สมมติฐานของงานวิจัย

1. บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกัน
2. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกัน
3. บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบการบริหารการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
2. เป็นสารสนเทศสำหรับครูและผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เพื่อใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

เนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ใน 4 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 4) ได้แก่

1. การจัดเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่น
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น
3. การนิเทศการเรียนการสอนท้องถิ่น
4. การวัดผลและการประเมินผลตามหลักสูตรท้องถิ่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จำนวน 250 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 125 คน และครูวิชาการจำนวน 125 คน ในปีการศึกษา 2553

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้จากสุ่มจากประชากรโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 148) ได้ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 76 คน และครูวิชาการจำนวน 76 คน รวมทั้งสิ้น 152 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้

1. ตัวแปรต้น ได้แก่

1.1 ตำแหน่ง ได้แก่

1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

1.1.2 ครูวิชาการ

1.2 ขนาดโรงเรียน ได้แก่

1.2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

1.2.2 โรงเรียนขนาดใหญ่

1.3 ประสบการณ์ ได้แก่

1.3.1 ต่ำกว่า 5 ปี

1.3.2 ระหว่าง 5 – 10 ปี

1.3.3 มากกว่า 10 ปี

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของบุคลากรใน 4 ด้าน คือ

2.1 การจัดทำเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่น

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น

2.3 การนิเทศการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น

2.4 การวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรท้องถิ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน ได้เรียนรู้อย่างหลากหลายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยมีการจัดรายละเอียดเนื้อหา สาระของหลักสูตร แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ตลอดจนวิถีการดำรงชีวิตในชุมชน

การบริหารการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการในการบริหารจัดการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคมและท้องถิ่นของตนเอง ตลอดจนทั้งความรักความผูกพันและหวงแหนในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งในที่นี้กำหนดไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. การจัดทำเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารและครูผู้สอนได้ร่วมกันจัดทำโครงสร้างหลักสูตร จุดมุ่งหมายหลักสูตร จัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้ คู่มือครู เอกสารคำราเรียน การวิเคราะห์เนื้อหาสาระของหลักสูตร การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการ การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และการจัดทำเนื้อหาสาระของหลักสูตรท้องถิ่น

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารและครูผู้สอนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเนื้อหาสาระของหลักสูตรท้องถิ่นในด้านการจัดทำโครงการสอน การจัดทำแผนการสอน การจัดครูเข้าชั้นเรียน การหาเอกสารคำราเรียนและหนังสืออ่านเพิ่มเติม การจัดหาและ การใช้สื่อการเรียนการสอน รวมทั้งการให้วิทยากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. การนิเทศการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการให้คำแนะนำ การชี้ช่องทางในลักษณะที่สร้างสรรค์ และเป็นกันเองแก่ครูในการปรับปรุงภาพการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว คือ การเยี่ยมชมชั้นเรียน การสังเกตการณ์สอน การสาธิตการสอน การประชุมทางวิชาการ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การให้ครูศึกษาเอกสาร การให้คำปรึกษาหารือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้เข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนทั้งมีการบำรุงขวัญและกำลังใจ

4. การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการจัดให้มีกิจกรรมการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลประเมินผล

โดยมีการวัดผลและประเมินผลตามเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อนำผลดังกล่าวมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน และเนื้อหาสาระของหลักสูตรต่อไป

บุคลากร หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครูหรือครูอัตราจ้างที่ทำการสอนและรับผิดชอบงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ตำแหน่ง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ขนาดโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ที่จัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 233 โรง ในที่นี้แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียน 1-120 คนและโรงเรียนขนาดใหญ่มีนักเรียน จำนวน 301 ขึ้นไป

ประสบการณ์ หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาหรือข้าราชการครู หรือระยะเวลาตั้งแต่มีการจ้างให้ดำรงตำแหน่งครูอัตราจ้าง ในที่นี้แบ่งเป็น ต่ำกว่า 5 ปี ระหว่าง 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2